Tres pobles a la butxaca

Peralada, Mollet i Pedret i Marzà protagonitzen l'última guia de patrimoni local

A. L., Peralada.

La col·lecció «Guies de Patrimoni Local», que publica la Diputació de Girona, consagra el seu últim títol a Peralada, Mollet de Peralada i Pedret i Marzà. Un conjunt de marcada personalitat històrica, econòmica i cultural que paradoxalment no tenia encara una monografia que proposés una aproximació multidisciplinar i a la vegada didàctica que a més, en aquest cas, es pot llegir *in situ*. Perquè *Peralada, talaia entre l'Albera i el mar*, està dissenyada –com tota la col·lecció– per dur-la a la butxaca mentre es descobreix el territori.

Lectura àgil, accessible i profusament il·lustrada amb què la historiadora Inés Padrosa (Castelló d'Empúries, 1954) i el geògraf Joan Padern (Peralada, 1975) han omplert doncs un buit sorprenent en la bibliografia local: ella en repassa la història, el patrimoni arquitectònic, la cultura popular, elabora una llista indicativa de peredalencs il·lustres i, sobretot, assaja una inèdita història econòmica i demogràfica de Peralada i la seva zona d'influència. Padern s'endinsa en el medi natural per deixar constància de l'estreta interrelació entre home i territori amb dues fites decisives que han redissenyat el paisatge de la zona: la construcció del golf i la urbanització adjacent, i l'abocador comarcal de Pedret i Marzà.

Detalls, detalls

El llibre és una mina d'anècdotes que van més enllà de la llista de monuments i celebritats locals. La curiositat de Padrosa s'entreté en els detalls. Per exemple, en el carreu de pedra amb inscripcions templàries del casal dels Vallgornera, a Vilanova de la Muga. O Quan parla de les muralles, que no oblida naturalment les de Peralada però ens condueix també a les seves germanes menors, a Marzà i a Vilanova de la Muga. Padrosa té un racó per a les festes populars, des de la Processó dels Dolors, que no necessita padrí, fins a la de la Tramuntana, que abans es feia a tota la comarca i que només s'ha conservat a Mollet de Peralada, i en què s'anava a Recasens a buscar la tramuntana. El joc de la pilota, la festa de la verema o els esquellots, en què el vidu que decidia reincidir i es casava havia de pagar la gresca dels veïns, són altres reliquies antropològiques rescatades per la historiadora.

■ El llibre repassa la història, el medi físic, l'economia i la demografia

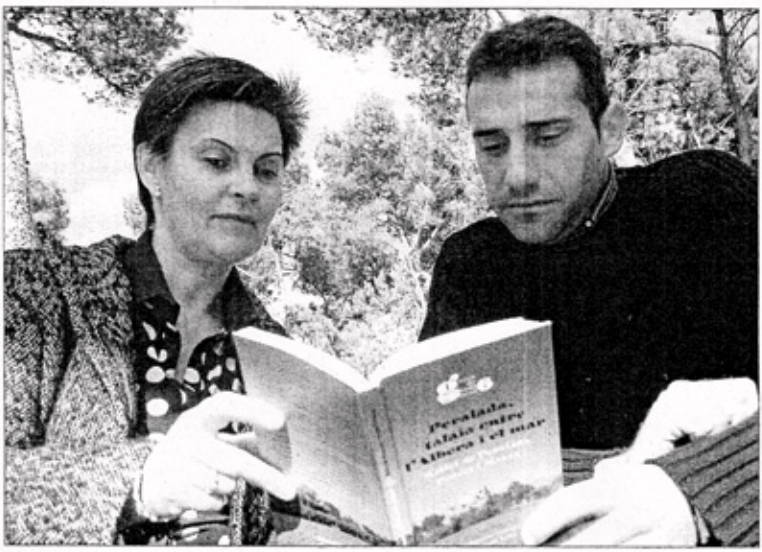
Però del que més satisfeta està Padrosa és del capítol dedicat a l'evolució demogràfica de Peralada: «La corba de població arriba al pic cap al 1860, prop de 1.800 habitants, coincidint amb l'establiment dels Rocabertí a Peralada. A partir d'aquí va baixant fins a tocar fons als anys 90 del segle XX, amb menys de 1.200 habitants, i a partir del 1995 comença a repuntar. Per què? La urbanització del camp de golf ha fet que molta gent anés a viure a Peralada, i la gent jove s'hi queda, s'ha invertit la tendència a emigrar a la capital de la comarca o a Girona».

Com l'evolució demogràfica, l'econòmica està estretament vinculada a la família Rocabertí. Fins aleshores Peralada havia sigut un poble eminentment agrícola i ramader: els Rocabertí atreuen bem extensions de camps enormes. Pedret i Marzà ha patit l'altra gran modificació per la intervenció de l'home, amb l'abocador comarcal, que ha canviat el paisatge animal i vegetal. I finalment, els aiguamolls, que també treuen el cap a l'àrea de Peralada. Aquesta vaerietat és per a Padern més impressionant, «perquè en una àrea relativament petita podem veure diferents tipus de conreu, de secà i de regadiu, diferents paisatges, fauna i vegetació de ribera, ictiofauna, rèptils, animals d'hàbitat humid. Tenim de tot a quatre passes».

Literalment. I per això la guia es completa amb tres itineraris (Peralada-les Olives; Mollet-les Costes-Vallgornera, i Vilanova-Pedret i Marzà-els aiguamolls) que es poden seguir tant a peu com en bicicleta o parcialment el cotxe. Convé portar el llibre a la butxaca, i grapejar-lo. I fixar-se bé en els dibuixos a ploma de Miquel Padrosa, que són sovint més suggestius encara que les moltíssimes fotografies de l'obra.

treballadors dels oficis relacionsta amb la construcció quan emprenen la restauració del castell, i Peralada comença a superar el seu passat estrictament rural.

No és menys curiosa és la nòmima de paisans il·lustres, que encapçala el cronista Ramon Muntaner però que té ens els Rocabertí –una altra vegada– els grans dinamitzadors: *«Quan es van establir al poble van obrir una escola. Una de les assignatures que els ensenyaven era música, i ve d'aquí la llavor de nissagues com la dels Cervera o la dels Serra»*.

A. L.

ELS AUTORS. Inés Padrosa i Joan Padern van presentar el llibre divendres al claustre de Sant Domènech de Peralada.

Història natural de la «talaia»

Diari de Girona - 25-11-07